

ВІДГУК

кандидата педагогічних наук, доцента Вайди Тараса Степановича на дисертацію Коломійця Володимира Володимировича «Методика розслідування порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами», представлену на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність дослідження. Удосконалення методик розслідування різних видів кримінальних правопорушень є важливим завданням, яке має бути вирішено із застосуванням комплексного інструментарію, утвореного засобами, передбаченими різними науками кримінально-правового та кримінального процесуального циклу. Водночас більшість із таких заходів та засобів знаходиться у площині криміналістичної науки. Це стосується і кримінальних правопорушень проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту взагалі та порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами зокрема.

Після введення у дію особливого правового режиму воєнного стану законодавчі пріоритети було зміщено у бік забезпечення національної безпеки, що загальмувало розвиток криміналістики за іншими напрямками. Не є виключенням і удосконалення процесу розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 286 КК України. Так, внаслідок посилення кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти безпеки дорожнього руху законодавцем було криміналізовано нове суспільно небезпечне діяння – порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в стані сп'яніння, що зумовило низку практичних прогалин, пов'язаних із неправильною кваліфікацією, порушенням вимог кримінального процесуального законодавства та положень підзаконних нормативно-правових актів щодо здійснення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій із розслідування таких кримінальних правопорушень.

Отже, наведене свідчить про те, що наразі визначення способів та засобів удосконалення методики розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 286 КК України є актуальним завданням.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження проведено відповідно до Національної стратегії у сфері прав людини на 2021-2023 роки, затвердженої Указом Президента України № 119/2021 від 24 березня 2021 року, Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року №392, Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року №695. Тема дисертаційного дослідження обрана в межах Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2022 року, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.2011 № 942; Тематики наукових досліджень і науково-технічних 22 (експериментальних) розробок на 2025-2029 роки, затвердженої Наказом МВС України від 21.05.2024 № 326; Плану наукової роботи Міністерства внутрішніх справ України на 2024 рік, затвердженого наказом МВС України від 28 грудня 2023 року № 1082. Роботу виконано в межах науково-дослідної теми Донецького державного університету внутрішніх справ «Протидія кримінальним правопорушенням на території проведення ООС (Операції об'єднаних сил)» на 2020-2024 рр. (номер державної реєстрації 0120U105580). Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою Донецького державного університету внутрішніх справ 27 жовтня 2021 року (протокол № 4).

Наукова новизна представлених результатів проведеного здобувачем дослідження. Об'єктом дослідження є кримінально протиправна діяльність, пов'язана із порушенням правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, а також діяльність правоохоронних органів з її розслідування. Предметом дослідження є методика розслідування порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації

транспорту особами, які керують транспортними засобами. Метою роботи є комплексне криміналістичне дослідження порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, складення криміналістичної характеристики цього суспільно небезпечного діяння та розроблення на цій основі пропозицій щодо удосконалення методики розслідування порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження зумовлюється актуальністю обраної теми і полягає в тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексним монографічним дослідженням теоретичних і практичних проблем розслідування порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами із урахуванням сучасного стану правоохоронної діяльності.

У дисертації висунуто низку положень, нових для теорії кримінального процесу та криміналістики. Заслугує на підтримку позиція дисертанта щодо того, що значний відсоток порушень правил безпеки дорожнього руху вчиняється водіями категорії «В», що зумовлено попитом на цей вид автомобільного транспорту на споживчому ринку. При цьому мототехніка також є достатньо розповсюдженим джерелом підвищеної небезпеки, однак, як свідчить судова статистика та практика, водії мототранспорту значно рідше керують ним у стані алкогольного та наркотичного сп'яніння, що можна пояснити потенційно підвищеним рівнем небезпеки такого діяння, що усвідомлюється водіями.

Дисертант вірно зауважує, що в межах криміналістичної науки структура кримінального правопорушника має складатись з таких елементів як: 1) соціально-демографічні ознаки – в частині вивчення та врахування особливостей становлення, розвитку, виховання та антропології кримінального правопорушника, які обумовлювали/сприяли формуванню кримінально протиправної поведінки; 2) функціонально-психологічні – в частині вивчення

особливостей психології кримінального правопорушника, які полягають у відтворенні девіацій, які обумовлюють кримінально протиправну поведінку; 3) організаційно-правові – в частині встановлення рівня правової освіти, правосвідомості, готовності та спроможності відтворювати правові знання під час взаємодії із державою та суспільством; 4) медичні – в частині вивчення потенційної ймовірності наявності медичних особливостей та відхилень, які впливають на обрання способу мислення та поведінки.

Вірною є думка щодо того, що досудове розслідування у широкому сенсі являє собою процес пізнання, як внутрішнього сприйняття слідчим/дознавачем суспільно небезпечної події, яка трапилась. Проблематика розслідування, в першу чергу, полягає в його ретроспективному характері, який примушує органи досудового розслідування проводити певну реконструкцію кримінально протиправної події, виходячи зі слідових картин, які виявлені під час огляду місця події, а також спираюсь на ідеальні сліди, які відображені у свідомості свідків, підозрюваного та інших осіб, причетних до кримінального правопорушення, зміст яких відтворюється крізь призму такої слідчої (розшукової) дії як допит. Проте, необхідно також враховувати те, що ідеальні сліди не завжди можуть вважатись належними доказами, у зв'язку із чим підкріплюються інформацією, отриманою під час дослідження матеріальних слідів. Ця проблематика закладена в сутність та зміст обставин, які підлягають доказуванню.

Ступінь обґрунтованості й достовірність основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації. Сформульовані дисертантом наукові положення, висновки і рекомендації є обґрунтованими. Обґрунтованість висновків підтверджуються емпіричними даними, які складають результати вивчення 232 судових вироків; статистичні та аналітичні дані Офісу Генерального прокурора, МВС України, Національної поліції України; слідча та прокурорська практика.

Належною є методологічна база. У роботі використано формально-логічний метод; метод контент-аналізу; психологічні методи; соціологічні методи та метод системного аналізу; статистичний метод.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях. Основні положення та висновки дослідження, що сформульовані в дисертації, відображено в 6 наукових публікаціях, серед яких 3 статті у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових з юридичних наук, 3 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Оцінка оформлення дисертації та академічної доброчесності. Дисертація відповідає вимогам чинного Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. Оформлення дисертації здійснено відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України.

Практичне значення дисертаційного дослідження полягає в тому, що матеріали дослідження використовуються у: законотворчій діяльності – під час удосконалення законодавства щодо запобігання кримінальним правопорушенням у сфері безпеки дорожнього руху в Україні; науково-дослідній сфері – для подальшого розроблення наукових проблем розслідування кримінальних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху (акт впровадження у науково-дослідну діяльність Донецького державного університету внутрішніх справ від 05.11.2024); правозастосовній діяльності – для розроблення й удосконалення нормативно-правових актів, підготовки методичних рекомендацій щодо розслідування кримінальних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху; освітньому процесі – під час підготовки лекцій, методичних рекомендацій з криміналістики, кримінального процесуального права (акт впровадження в освітній процес Донецького державного університету внутрішніх справ від 05.11.2024).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації:

1. У дисертації автор розглядає особливості застосування спеціальних знань у кримінальному провадженні, розпочатому за фактом вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 286 КК України. Водночас дисертант дещо поверхнево досліджує це питання, оминаючи увагою пропозиції щодо удосконалення процесуального порядку залучення спеціаліста, а також порядку проведення оглядів місця події спеціалістами та підготовки висновку судовими експертами.

2. В роботі автор вказує на необхідність забезпечення доброчесності судового експерта-автотехніка, який, фактично, проведенням дослідження закладає платформу для побудови доказової бази по кримінальному провадженню. Проте із тексту роботи не у повній мірі зрозуміло, яким чином має забезпечуватись така доброчесність.

3. Дисертант вказує, що до дій, спрямованих на перешкоджання протидії розслідуванню можна віднести: 1) своєчасне забезпечення охорони місця події, зокрема – прибуття слідчо-оперативної групи на огляд місця події, фото- та відеофіксація, пошук, виявлення та вилучення речових доказів; 2) ретельне дослідження слідової картини під час огляду місця події з метою виявлення факту інсценування чи маскування дорожньо-транспортної пригоди; 3) забезпечення складення детальних план-схем дорожньо-транспортної пригоди, які будуть використовуватись під час розслідування; 4) своєчасне проведення слідчих (розшукових) дій, зокрема – допиту свідків з метою недопущення випадків стороннього впливу на них.

Проте, як видається, наведені дії є узагальненими та не відображають специфіки кримінальних правопорушень, передбачених ст. 286 КК України.

4. Певним недоліком роботи можна вважати відсутність методичних рекомендацій щодо розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 286 КК України, оформлених окремим додатком.

Проте вказані зауваження носять дискусійний характер та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Коломійця Володимира Володимировича на тему «Методика розслідування порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами» відповідає вимогам чинного Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р., та є завершеною самостійною кваліфікаційною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що розв'язують конкретну наукову проблему, а її автор – **Коломієць Володимир Володимирович** - заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Офіційний опонент:

**Завідувач кафедри професійних та спеціальних
дисциплін інституту права та безпеки
Одеського державного університету внутрішніх справ
кандидат педагогічних наук, доцент**

Тарас ВАЙДА